

Posudek oponenta habilitační práce

Autor	JUDr. Diana Treščáková, Ph.D.
Pracoviště	Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach Právnická fakulta
Název habilitační práce	Právo elektronického obchodu. Širšie súvislosti
Oponent práce	JUDr. Ján Matejka, Ph.D.
Pracoviště	Ůstav stĀtu a prĀva Akademie věd ŇR, v. v. i.

I.

JUDr. Diana Treščáková, Ph.D. (dále jen „autorka“) je široké odborné veřejnosti i vědeckým kruhům známá jako autorka věnující se mimo jiné problematice pronikání informačních a komunikačních technologií do právních vztahů v oblasti podnikání, obchodních vztahů, rozhodčího řízení, ochrany spotřebitele a osobních údajů¹. Jeví se tedy jako zcela logické, že si autorka zvolila jako téma své habilitační práce vysoce interdisciplinární problematiku elektronického obchodu, včetně širších přesahů do většiny relevantních oblastí právní úpravy, včetně práva veřejného. Samotnou volbu tématu tak lze považovat za znamenitou, neboť umožňuje autorce navázat na své dosavadní publikační počiny a zkušenosti, jakož i současně formou analytického přístupu prezentovat široký odborný přesah a znalosti, a to jak právně-teoretické, tak i ryze prakticistní napříč obory jako je teorie práva, právo obchodní, hospodářské, evropské i správní, včetně práva ochrany osobních údajů.

II.

Předložená habilitační práce autorky JUDr. Diany Treščákové, Ph.D. je současně publikací vydanou tiskem v Nakladatelství Leges v roce 2021 v rámci své Edice „Teoretik“. Po formální stránce je habilitační práce zcela v pořádku, práce čítá 230 stran odborného autorského textu, je ve všech standardních ohledech původní, odpovídajícím způsobem zpracovává dosavadní literaturu a

¹ Lze uvést např. TREŠČÁKOVÁ, D., Zodpovednosť za porušenie záväzkov v obchodnom práve : vedecká monografia / Diana Treščáková 1. vydanie. - Praha : Nakladatelství Leges, 2014. - 208 s., případně HUČKOVÁ, R., TREŠČÁKOVÁ, D., Novela zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů - příklad hodný nasledovania pre slovenského zákonodarcu? (najmä so zreteľom na oblasť rozhodovania spotrebiteľských sporov)?, Justičná revue : časopis pre právnú prax. - ISSN 1335-6461. - Roč. 64, č. 10 (2012), s. 1218-1228, případně TREŠČÁKOVÁ, D., MICHALOV, L., Analiz izmenenij v zakonodatelstve o bankrotstve v Slovakiiji v period krizisnich javlenij - Ň. projektu: APVV 0263-10. In: Graždanskoe Pravo. - ISSN 2070-2140. - No. 5 (2013), s. 24-29.

judikaturu (slovenskou, českou i zahraniční), zároveň obsahuje všechny další náležitosti kladené na odbornou monografii tohoto typu, včetně přínosnosti nových vědeckých poznatků, jež jsou v ní obsaženy. Předložená habilitační práce tak splňuje všechny požadavky kladené na ni zákonem.

III.

Jak již bylo řečeno úvodní části tohoto posudku, samotné téma habilitační práce považuji za vysoce aktuální a v kontextu aktuálních trendů, strategií a relativně rozsáhlé rozhodovací praxe za zajímavé a v mnoha ohledech způsobilé k dalšími zkoumání, zároveň jde o téma vysoce praktické, na které lze v budoucnu rovněž badatelsky navazovat. Pokud jde o celkové hodnocení posuzované habilitační práce, mám za to, že autorka důsledně analyticky pracuje, jen velmi výjimečně působí práce popisně (např. část věnovaná obecným otázkám virtuální identity na str. 78–90, případně část věnovaná digitální transformaci podnikatelských subjektů na str. 108 - 130). Autorka je tak schopna definovat a přesvědčivou formou prezentovat své názory na řešenou problematiku, čímž osvědčuje své argumentační i pedagogické schopnosti, což v případě udělení hodnosti vědecko-pedagogické, o kterou se autorka uchází, hraje jistě významnou roli. Navzdory nelehkému interdisciplinárnímu tématu je tak práce psána čtivou a srozumitelnou formou, navíc se znalostí všech podstatných praktických aspektů tématu práce. Rovněž tak terminologická a jazyková úroveň práce odpovídá obvyklému standardu u prací tohoto typu, resp. jej v mnohém přesahuje.

IV.

Předložená habilitační práce se komplexně zabývá především problematikou elektronického obchodu, a to jak se zřetelem k rovině obecné, tak i k vybraným aspektům zcela konkrétním (viz části 3–9). Práce je strukturována do devíti nosných a obsahově relativně vyvážených částí, které jsou dále vnitřně členěny. První část nese název „*Úvod do problematiky práva informačních a komunikačních technologií*“ (str. 13–21), kde se autorka pro jasnost a srozumitelnost pozdějšího výkladu věnuje určitému exkurzu do základů problematiky elektronického obchodu, informační společnosti a elektronické komunikace. Druhá část je pojmenována „*Právní aspekty elektronického obchodu*“, přičemž kromě popisu samotné historické podstaty i významu řešené materie se důkladně zabývá obecnými východisky, koncepcí, účely, druhy a funkcemi řešené právní úpravy elektronického obchodu jako určitými základními postuláty této problematiky (str. 22–37), a to včetně celé řady aplikačních přesahů do oblasti práva obchodního. Třetí část nese název „*Zmluvy uzatvárané elektronicky v rámci elektronického obchodovania*“ (str. 38–77), kde autorka obecně rozebírá terminologii, právní rámec a typologii elektronických smluv, přičemž současně analyzuje normativní základy právní úpravy. Tuto

část práce lze považovat za mimořádně zdařilou, neboť zde vynikají analytické schopnosti autorky a přesahy do prakticistní roviny aplikace práva. Čtvrtá část práce pojmenovaná „*Virtuálna identita a jej preukazovanie v rámci elektronického obchodovania a elektronickej kontraktacie*“ (str. 78–90) obsahuje popis a možnosti elektronické identifikace, kde autorka popisuje a kriticky hodnotí jak aktuální problematiku působnosti předmětné právní úpravy, tak i samotné základní povinnosti při prokazování elektronické identity. Pátá část nese název „*Ochrana spotřebitele pri elektronickom obchodovaní*“ (str. 91–107), kde autorka vymezuje aplikační dosah právní úpravy, terminologicky jej uchopuje a dále důkladně rozebírá problematiku ochrany spotřebitele při smlouvách uzavíraných na dálku (elektronicky). Šestá část nesoucí název „*Digitálna transformácia podnikateľských subjektov, Jednotný digitálny trh a ich význam pre podnikanie a elektronické obchodovanie*“ (str. 108–130) je věnována široké problematice jednotného digitálního trhu, včetně vlivu inovací a digitalizace na toto prostředí, a využívání dat ze strany online platform. Sedmá část se zabývá „*Ochranou dat při elektronickom obchodovaní*“ (str. 131–177), kde se autorka zabývá jak relevantními otázkami ochrany osobních údajů, tak i údajů neosobních, avšak souvisejících s elektronickým obchodováním. Předposlední část osmá pojmenovaná jako „*Elektronizácia výkonu verejnej správy – e-Government*“ (str. 178–205) popisuje problematiku veřejnosprávních aspektů komunikace, včetně problematiky datových schránek a elektronického podepisování, elektronické konverze, stranou však nezůstávají klíčové otázky prokazování existence či pravosti elektronických dokumentů, včetně souvisejících důkazních prostředků. Poslední věcná část pojmenovaná jako „*Právne aspekty kybernetickej bezpečnosti*“ (str. 206–216) se zabývá základy problematiky kybernetické bezpečnosti ve vazbě na problematiku elektronického obchodování a související úpravu v právu Evropské unie. Práce je rovněž opatřena stručným závěrem (str. 217–219) rekapitulujícím obsah práce, její cíle a hlavní poznatky.

V.

Ze shora popsané struktury práce je zřejmá šíře, v níž se autorka tématu věnuje, stejně tak je i patrné, že nebylo vůbec jednoduché uchopit tuto poměrně průřezovou problematiku systematicky a komplexně. Práce se zdá v tomto ohledu na první pohled relativně vyčerpávající, jen místy lze vyslovit domněnku, že některé otázky mohly být rozvedeny o poznání více, případně komentovány důkladněji či nastíněny možná řešení u vícero dílčích témat (např. využívání dat v online platformách na str. 106, problematika „*blockchainu*“, případně přeshraniční spolupráce, aj.). Uvedené je však jistě dáno právě širokou a roztržštěnou povahou tématu, lze navíc pochopit, že autorka nechtěla výrazně rozšiřovat již tak poměrně dosti obsáhlý text své habilitační práce. Z přístupu k tématu navíc vyplývá, že autorka je

schopna dále rozvést naprostou většinu v práci řešených témat, a to jak na úrovni aplikace svých poznatků do jednotlivých právních institutů, tak i jiných relativně autonomních částí právního řádu.

VI.

Vlastní struktura práce mohla být samozřejmě zvolena jinak, možná i lépe, např. kompletním výkladem realizovaným na úrovni jednotlivých a jasně vymezených výzkumných okruhů, ať již určených dle právních institutů či jinak, případně toliko na část obecnou a zvláštní, kde budou realizovány oba tyto přístupy. Některé dosavadní části by tak mohly být pojaty jednotně, případně pouze v rozsahu své zvláštnosti vůči jinak obecnému pojetí. Stejně tak by práci jistě slušel i nějaký zobecňující či více abstrahující závěr. To je však pohled značně subjektivní, který nevypovídá nic o kvalitě práce. Rovněž nemá příliš smysl komentovat práci autorky s literaturou. Její výčet i kvalita jsou plně dostačující u prací tohoto typu. Autorka se rozhodně nevyhýbá ani zahraničním titulům, jejich použití pak rozhodně není pouhou dekorací práce, ale skutečnou součástí jejích základů. Podobně autorka pracuje s judikaturou, kterou do textu práce zařazuje velmi citlivě; obdobně pozitivně lze hledět i na desítky ryze praktických příkladů a *de lege ferenda* návrhů, jež autorka nabízí čtenářům v naprosté většině svých částí

VII.

Není předmětem a úkolem oponenta habilitační práce polemizovat se všemi názory které autorka ve své habilitační práci prezentuje a to zcela bez ohledu na to zda s nimi oponent souhlasí či nikoli. Předkládaná práce představuje navíc text jež je názorově natolik bohatý a argumentačně vyzrálý, že by diskuse tohoto typu působila s ohledem na rozsah tohoto posudku poněkud nevyváženě. Jako námět pro diskusi však navrhuji, aby autorka kriticky zhodnotila, případně jakkoliv jinak formulovala svůj názor na dvě oblasti, resp. otázky týkající se tématu habilitační práce.

- (1) Jaký je názor autorky na budoucnost fenoménu „*blockchain*“ mimo oblast kryptoměn, tj. zejména ve smyslu plnohodnotné náhrady tzv. důvěryhodné třetí strany garantující elektronické záznamy tím, že se část funkce této třetí strany plně automatizuje (software) a část se převede přímo na samotné účastníky transakcí. Jakkoliv může být vymahatelnost těchto závazků aktuálně značně nejistá, je otázkou, do jaké míry může být funkční na bázi určité samoregulace (Code of Conduct), jež umožní jak efektivní kontrolu, tak i zachování transparentnosti (veřejného) blockchainu.
- (2) Jak autorka hledí na skutečnosti, že během dvou posledních dekad došlo v prostředí elektronických sítí (komunikací) k dynamickému rozvoji celé řady globálních obchodních modelů, které nejprve z části ignorovaly některá části právní regulace (např. autorské právo,

právo ochrany osobních údajů, spotřebitelské, pracovní, aj.) a posléze se inovativním způsobem pragmaticky přizpůsobily jejich aktuálním požadavkům. Tyto obchodní modely tak zpravidla reagovaly na různá restrikce národních právních úprav, avšak co se týče své odpovědnosti, ať již soukromoprávní či veřejnoprávní, tak ani dnes zpravidla neposkytují spotřebitelům či některým státům odpovídající jistoty či dostatečné právní záruky či nástroje směřující k efektivnímu vymáhání práva. Jaký je názor autorky na budoucnost fungování těchto globálních obchodních modelů, a to zejména ve vztahu k dodržování zpravidla teritoriálních podmínek poskytování elektronických služeb či obchodů, včetně otázky rovného přístupu ke všem soutěžitelům, platby daní a odvodů, apod.?

- (3) Autorka nechť si u dvou shora uvedených okruhů vybere vždy libovolný praktický případ, na kterém svůj právní názor demonstruje.

VIII.

Habilitační práci JUDr. Diany Treščákové, Ph.D. tak hodnotím s ohledem na shora uvedené ve všech směrech pouze kladně, **práce dle mého soudu splňuje všechny požadavky standardně kladené na habilitační práci, proto doporučuji, aby její autorce byl udělen po provedeném habilitačním řízení vědeckopedagogický titul docent v odboru habilitačního a inauguračního řízení Obchodné a finančné právo.**

V Praze dne 21. 5. 2021